

— 1919. —

Povaha roků.

Rok devatenáctý jst rokem přehotnosti, radostných líbánek svobodního státu a rokem pronikavých změn ve vedení obce.

Ceny.

Napřed o povaze roků. Zima dlouho trvala. Letba jarní počala ke konci dubna a protáhla se do konce května. Jaro bylo suché. Na kopcích se obilí sotva vymetalo. Větrůch hodně přišlo, obilí vozilo se mokré do stodol. Na polích řádky krásné spousty myš. Úroda zemědělská a zeli malá. Úrady byly stanoveny maximální ceny zvířecí se takto:

1 q žita za 80.-Kč	1 kg másla (sádla) 40.-Kč
1 q pšenice za 80.-Kč	1 kg tvarohu --- 6.-
1 q ječmene za 75.-Kč	1 l mléka 1.-Kč i více
1 q bramborů za 28.-Kč	1 kg hovězího masa 8.-Kč
1 q zelí za 30.-Kč	1 kg vepřového " 24.-Kč
1 kg hrušek (jabl.) 2-3.-Kč	1 kg telecího " 12.-Kč
1 kg karlátek - 3.-Kč	1 vajíčko --- 1.20K

Lichva douá bují. Ktělasi jsou voláni před lichovní soudy. I místní lidé se tam objevili. Potají prodává se 1 kg mouky pšenič. i za 6.-Kč, žitné za 4.-Kč, kroupy za 4.-5.-Kč. Mlynářům platí se od mletí 1 q 10-14K. Želtník má denně 14.-až 20.-Kč, nádeník 6.-až 10.-Kč. Dobrý kuň stojí 12.000-30.000 Kč, kráva 2.000-5.000, koza 200-250.-Kč, husa 40 až 80.-Kč.

Hlídky.

Na polích velmi se v noci i za bílého dne kradlo. Proto tvořeny noční hlídky (lidé stádali se podle čísel domovních), na něž dožíral vždy ustanovený člen obecního zastupitelstva.

Kolkování.

Peněz bylo velmi mnoho. Aby část jich vzata byla z oběhu a aby rozlišeny byly od peněz rakouských a maďarských, nařídil tehdejší ministr financí Rašín kolkování peněz, při němž polovina kolkovaného obnosu byla zadržena.

Peníze občanů jaroměřických kolkovány byly 18. února 1919 v Jevíčku. Tuda však objevily se falešné kolky — tu byl kolek světlý, tu měl lev větší tlapku neb jinací jazyk, zase jinde ohon špatně zatočený — a bylo slzi dosti. Nové bankovky (první československé) učinily konec nářkům. (Žádost o obnos do 500 Kč byl vyplácen ihned, vyšší obnosy později, neb prázdel si z nich stát na daň.) Vzrůst soc.-dem.

Do roku devatenáctého spadá ostřejší politické rozvrstvení obce. Vyhranování začalo hned nějaký čas po převratě a přirostovalo se tím více, čím bližší byl čas voleb. Nejvíce přívrženci měla strana sociálně demokratická, tehdy s komunistickým (bolševickým) náterem. Tu uplatnil se velmi vliv na počátku roku založeného soc.-dem. konumu. Ten byl nejlepším agitátorem. Šest desetin ($\frac{6}{10}$) veškerého obyvatelstva klonilo se ke straně uvedené. Obyvatelé měli dobře v paměti ty, kteříž ve válce jim ničeho poskytnouti nechtěli, ač mohli, viděli dosud živě rozdíly života majetnějších a nemajetných — a velmi mnohému naučila je válka. Pohledme na seznam mrtvých, (padlých ve válce) prozorujme jejich zaměstnání. To mluví. Snaha po zlepšení hmotného postavení vedla přívržence strany v jeden šik, pod „rudý“ praporek. Mocně vyzněl jeho manifest 1. května 1919 (první svátek práce) konaný, kdy obrovský průvod tvořený příslušníky této strany z Jaroměřic, Biskupic, Třebířova a Stěpánova putoval obcí k Jevíčku, kde vzrostl v nepřehlédnutí davy zdobené rudým karafiátem. Několik kapel průvod doprovázelo a píseň „Práce“ nebrala konce. Bylo však hned tenkrát viděti, že není uvědomění u lidu toho. Některé ženy a děti ze Stěpánova i z Jaroměřic nesly kancionály a říkance — inu, Každý průvod je prout.

Že moci a vzrůstu sociální demokracie (tehdy komunismu) musely se ostatní strany broziti a ač třeba neostentativně, veřejně, přec v ústraní úsilovně prac-

Volby.

valy, byly však celkem bezmocny, jak ukázaly volby, pro značných politických třenicích provedení.

Dne 15. června dalo mnohým mnoho vysvětlování, jak a který lístek do volební urny vložití mají. Zvláště se ženami, a nichž mnohé cizím názvům (soc. dem., agr....) a vůbec věci nerozuměly, neboť po prvé volby, byla totiž jim líbil se název český, "lidová strana" a bylo třeba mnoho poučování, než nabyly přesvědčení svých mužů, jež se asi ve většině případů uplatnilo. (De výroků mnohých žen). Odpoledne o 4. hod. znám byl výsledek, dle něhož sociálně demokratická, tehdy komunistická strana vítězí dostiřnou převahou. Dostalo se jí ze 30 mandátů 18. Lidová strana, republikánská a žemostenská dostaly pouze po 4 mandátech. — Z volby výboru jako starosta vyšel nadlesní Bedřich Kopecký (soc. dem.), náměstky jeho zvoleni Julius Chromec (soc. dem.) a Jiří Eliáš (soc. dem.) Z radů veřejně postavení zaujímal František Schneider (soc. dem.) (klempír), jenž byl obilním a zásobovacím komisařem. (Že jelidit do okolí na kočáře, mnozí mu nřáviděli, že byl přísný a nelstupný, narazil na odpor.) Celé obeců zastupitelstvo bylo toto:

Starosta: Bedřich Kopecký (soc. dem.); náměst I: Julius Chromec (soc. dem.), náměst. II: Jiří Eliáš (soc. dem.); radové: Schneider František (soc. dem.), Brenner Štěpán (soc. dem.), Dr. Jan Škrípový (žem.), Chlup Tomáš (soc. d.), Dracka Josef (repubt.), Dřev Finc. (repubt.), Vymětal Ant. (žemost.); výboři: Vřba Emanuel (soc. dem.), Poxdřek Ladřik (soc. dem.), Mackerle Antonin (soc. dem.), Vřclavck Metodřj (soc. dem.), Mlčock Tomáš (soc. d.), Vřba Jiří (soc. dem.), Šnajdr Richard (soc. dem.), Medřik Ant. (soc. d.), Škrípový Richard (soc. dem.), Heger Josef (soc. dem.), Hloc František (soc. dem.), Podlckl Frant. (soc. dem.), Kovner Frant. (žemost.), Mackerle Frant. (řaritel, žem.), Řiha Julius (repubt.), Kubin František (repubt.), Dosedla Josef (lidová), Řezula Frant. (lidová), Luce Jan (lia.), Křajčick František (lidová).

Vřsledkem byli sami sociální demokrati překvapeni o ostatních ani nemluvě.

Již na počátku roku, jak bylo uvedeno, založila strana sociálně demokratická po vzoru jiných obcí potraviní a nákupní družstvo (konsum) „Poctivost“ zvaně, v němž prodával František Vaňček, obchodník a dohlížel zvláštní výbor s Antonínem Mackerlem jako předsedou. Zdálo se, že konsum v bývalém obchodě p. Valenty („Havlík“) v Bráně umístěný, vážně ohroží situaci ostatních obchodníků, neboť měl milionové obřaty. Jak vše dopadlo a jak konsum skončil, uvedeno v r. 1922.

Po vzoru ostatních krajů a obcí utvořila se u nás v Míst. skupina. ustavující schůzi 16. IV. 1919 místní skupina válečných poško- váleč. zenců, která hájí zájmy invalidů a místních občanů u- poškozených. trpivších válkou škodu. Nyní jsou členy i příslušníci obcí Úsobno, Uhřetice a Lubyřov. (Při založení bylo 21 členů, v. 1920... 50 členů. Prvním předsedou byl Jan Čadec, nyní zastává úřad předsedy Štěpán Brenner.)

Mnozí vojáci (mladší) dleli v 1. polovině roku na Slovensko. Slovensku, hájící ho proti výpravě maďarskému.

S pěkným výsledkem upisovány příjmy „svobody“ a Sbirky. konány různé vlastenecké sbírky.

— 1920. —

Rok 1920 byl velmi studený, slunečko stále bylo za mraky. Povaha roku. Jarní mrazy poškodily obilí v květu. Starému „ke- těsení“ se velmi dobře dařilo. Peněz je mnoho, přestávají mít cenu, drahota dostupuje vrcholu. Byly si- ce úřady stanoveny maximální ceny, ale za ně ne- dostane se ničeho, za přemístěné ceny bylo všeho hoj- nost. Místním lidem se neprodávalo, tím styděli se pro- dávající vyřiknouti lidské ceny, domácí kupovali jinde.

Lichovní soudy měly stále hojnost práce. Ceny. Maximální cena 1 q pšenice (zrta) 180 Kč, prodávalo se až za 600 Kč.

"	"	ječmene, orsa (1 q)	170 Kč,	"	"	"	400 Kč
"	"	brambory (1 q)	42 Kč,	"	"	"	100 Kč
"	"	želi (1 q)	30 Kč,	"	"	"	60 Kč